Examen Elektromagnetisme: Theorie

$$\nabla\cdot\mathbf{D}=\rho \quad \nabla\cdot\mathbf{B}=0 \quad \nabla\times\mathbf{E}+\frac{\partial\mathbf{B}}{\partial t}=0 \quad \nabla\times\mathbf{H}=\frac{\partial\mathbf{D}}{\partial t}+\mathbf{J}$$

Academiejaar 2017-2018

1ste zittijd, 27 juni 2018: 09u00 - 12u00

Vraag 1: Sferische golven en de vectorpotentiaal van Hertz

Gegeven een isotroop diëlectricum met materiaalconstanten ϵ en μ. We schrijven het elektrisch veld en de magnetische inductie in termen van de vectorpotentiaal van Hertz π als

$$\mathbf{E}=\nabla\times(\nabla\times\pi)+\Box\pi, \qquad \mathbf{B}=\epsilon\mu\nabla\times\frac{\partial\pi}{\partial t}. \tag{1}$$

1. Gegeven dat de vectorpotentiaal van Hertz in een bronloos gebied voldoet aan $\Box\pi=\mathbf{0}$, toon aan dat de velden met bovenstaande definitie voldoen aan de 4 bronloze vergelijkingen van Maxwell. (/ 2)

2. Bereken de velden $\mathbf{E}(\mathbf{r},t)$ en $\mathbf{B}(\mathbf{r},t)$ voor alle t en alle $\mathbf{r}\neq 0$, gegeven een vectorpotentiaal $\pi(\mathbf{r},t)=\mathbf{e}_z\frac{e^{i(kr-\omega t)}}{r}$ die voldoet aan $\Box\pi(\mathbf{r},t)=0$ voor alle $\mathbf{r}\neq 0$ en waarbij $\omega=kc$ en $c=(\epsilon\mu)^{-1/2}$. (/ 4)

3. Benader de velden uit vraag 2 in het golfgebied ($kr\gg 1$) en bespreek de belangrijkste eigenschappen. Leg in het bijzonder uit waarom de velden hier analoge eigenschappen hebben aan de velden van een transversale vlakke golf. (/ 2)

4. Benader de velden uit vraag 2 in het brongebied ($kr\ll 1$) en toon aan deze velden hier afkomstig lijken te zijn van een trillende dipool, i.e. een dipool met een tijdsafhankelijk (periodiek) dipoolmoment $\mathbf{p}=4\pi\epsilon e^{-ikct}\mathbf{e}_z$. (/ 2)

BONUS: Wat is de waarde van $\Box\pi(\mathbf{r},t)$ voor de vectorpotentiaal van Hertz uit vraag 2 indien je het punt $\mathbf{r}=\mathbf{0}$ ook in rekening wil brengen? Bereken dan ook de ladingsdichtheid met behulp van $\rho(\mathbf{r},t)=\epsilon\nabla\cdot\mathbf{E}(\mathbf{R},t)$. Kan je dit resultaat relateren aan de trillende dipool uit vraag 4? (/ 1)

Vraag 2: Potentialen van bewegende ladingen

De Greense functie leert dat de elektromagnetische potentialen opgewekt door een algemene lading- en stroomdichtheid $\rho(\mathbf{r},t)$ en $\mathbf{J}(\mathbf{r},t)$ gegeven worden door

$$\begin{aligned} V(\mathbf{r},t) &= \frac{1}{4\pi\epsilon}\int d^3\mathbf{r}'\int dt'\,\frac{\rho(\mathbf{r}',t')}{|\mathbf{r}-\mathbf{r}'|}\delta\left(t-t'-\frac{|\mathbf{r}-\mathbf{r}'|}{c}\right),\\ \mathbf{A}(\mathbf{r},t) &= \frac{\mu}{4\pi}\int d^3\mathbf{r}'\int dt'\,\frac{\mathbf{J}(\mathbf{r}',t')}{|\mathbf{r}-\mathbf{r}'|}\delta\left(t-t'-\frac{|\mathbf{r}-\mathbf{r}'|}{c}\right). \end{aligned}$$

in een isotroop diëlectricum met materiaalparameters ε en μ en lichtsnelheid $c=(\varepsilon\mu)^{-1/2}$. Beschouw nu een puntlading die zich voortbeweegt volgens de baan $\mathbf{r}_0(t)$ en dus een (tijdsafhankelijke) snelheid $\mathbf{u}(t)=\dot{\mathbf{r}}_0(t)$ heeft. Op elk ogenblik voldoet de snelheid aan $\|\mathbf{u}(t)\|<c$.

1. Wat is de lading- en stroomdichtheid $\rho(\mathbf{r}, t)$ en $\mathbf{J}(\mathbf{r}, t)$ veroorzaakt door deze bewegende puntlading? (/1)

2. Vul deze lading en stroomdichtheid in in bovenstaande uitdrukkingen en leidt hieruit de zogenaamde Liénard-Wiechert potentialen af voor een waarnemer op positie $\mathbf{r}$ en op tijdstip t. Hierbij mag je gebruik maken van volgende notatie (/4)

$$\begin{array}{ll} \mathbf{r}_0 \equiv \mathbf{r}_0(t) & \mathbf{r}'_0 \equiv \mathbf{r}_0(t') \\ \boldsymbol{\beta} \equiv \mathbf{u}(t)/c & \boldsymbol{\beta}' \equiv \mathbf{u}(t')/c \\ \mathbf{R} \equiv \mathbf{r} - \mathbf{r}_0 & \mathbf{R}' \equiv \mathbf{r} - \mathbf{r}'_0 \\ \mathbf{n} \equiv \mathbf{R}/R & \mathbf{n}' \equiv \mathbf{R}'/R' \\ \kappa \equiv 1 - \boldsymbol{\beta} \cdot \mathbf{n} & \kappa' \equiv 1 - \boldsymbol{\beta}' \cdot \mathbf{n}' \end{array}$$

3. Leid met behulp van $\mathbf{E} = -\nabla V - \partial \mathbf{A}/\partial t$ nu ook een uitdrukking af voor het elektrisch veld voor het specifieke geval van een eenparig rechtlijnige beweging, dus met $\mathbf{r}_0(t) = \mathbf{r}_0(t') + \mathbf{u}(t - t')$, $\boldsymbol{\beta} = \boldsymbol{\beta}' = \mathbf{u}/c$ en $\dot{\boldsymbol{\beta}} = \mathbf{0}$. Schrijf de uitdrukking zodat duidelijk wordt dat het elektrisch veld de richting aanneemt van de vector $\mathbf{R}$ (en niet $\mathbf{R}'$) en dus gericht is van de ogenblikkelijke plaats van de lading naar de plaats van de waarnemer. (/4)

4. Waar moet een waarnemer op een vaste afstand R' zich bevinden om de grootste waarde van het elektrisch veld waar te nemen, met R' de afstand tot de plaats waar de lading zich bevond toen de velden werden opgewekt? (/1)